

prof. JUDr. HELENA VÁLKOVÁ, CSc.

MINISTRYNĚ SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 9.1.2015

Čj. MSP-744/2014-OD-SPZ/3

Nejvyšší soud

Burešova 20

657 37 Brno

Obv. A. K. – stížnost pro porušení zákona

Příloh: tr. spis MS Brno sp.zn. 9 Nt 52/2014

Usnesení KSZ Brno ze dne 4.4.2014 sp.zn. 3 KZV 55/2013

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu p o d á v á m ve prospěch obviněného A. K.

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29.7.2014 sp. zn. 8 To 278/2014, kterým jako nedůvodnou zamítl stížnost obviněného proti usnesení Městského soudu v Brně ze dne 12.6.2014 sp. zn. 9 Nt 52/2014, kterým bylo obviněnému uloženo ochranné léčení podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy z důvodu, že pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

Stížností pro porušení zákona je napadáno citované rozhodnutí Krajského soudu v Brně ve výroku, kterým byla zamítnuta stížnost obviněného.

Usnesením státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Brně ze dne 4.4.2014 č. j. 3 KZV 55/2013-113, které právní moci nabylo dne 15.4.2014, bylo podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. řádu zastaveno trestní stíhání obviněného A. K. pro zločin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

Státní zástupkyně podala dne 24.4.2014 u Městského soudu v Brně návrh na uložení ochranného léčení obviněnému podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku, tedy z důvodu, že pachatel činu jinak trestného není pro nepřítetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Usnesením tohoto soudu ze dne 12.6.2014 sp. zn. 9 Nt 52/2014 bylo obviněnému uloženo ochranné léčení podle § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, tedy z důvodu, že pachatel trestný čin spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Stížnost obviněného proti tomuto usnesení Krajský soud v Brně zamítl jako nedůvodnou svým usnesením ze dne 29.7.2014 sp. zn. 8 To 278/2014. Usnesení Městského soudu v Brně tak dne 29.7.2014 nabylo právní moci. Opis usnesení byl KSZ v Brně doručen dne 8.8.2014.

Rozhodnutím Městského soudu v Brně byl v neprospěch obviněného porušen zákon v ustanovení § 17 odst. 1 věty první tr. řádu, neboť o ochranném léčení rozhodl věcně nepříslušný soud. Dále byl zákon porušen v ustanovení § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť toto ustanovení, podle kterého bylo ochranné léčení uloženo, na věc nedopadá. Usnesením Krajského soudu v Brně pak byl zákon porušen v § 147 odst. 1 tr. řádu a § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu, neboť nesplnil svou přezkumnou povinnost, nezjistil nesprávnost výroku ani vadu řízení předcházející přezkoumávanému usnesení, takže nesprávně stížnost obviněného jako nedůvodnou zamítl.

Podle § 17 odst. 1 věty první tr. řádu krajský soud koná v prvním stupni řízení o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let. Za zločin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) odst. 3 písm. a) tr. zákoníku lze uložit trest odnětí svobody od pěti do dvanácti let. Pokud by ve věci byla podána obžaloba, byl by věcně (a místně) příslušný Krajský soud v Brně.

Mám za to, že krajský soud by byl v první instanci věcně příslušný i k rozhodnutí o návrhu na uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku pachateli, jehož trestní stíhání bylo v přípravném řízení pro nepřičetnost zastaveno, pokud důvodem pro uložení tohoto ochranného opatření (vedle podmínky nebezpečnosti pobytu na svobodě) by bylo spáchání činu, který by byl jinak (nebyť nepřičetnosti pachatele) trestným činem uvedeným v § 17 odst. 1 věty první tr. řádu.

Podle literatury (Šámal P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 295) krajský soud v prvním stupni také koná řízení o návrhu státního zástupce na vyslovení ochranného opatření (ochranného léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, ochranné výchovy) v těch věcech, o nichž rozhodl v prvním stupni o vině a trestu, případně byl-li takový návrh podán poté, co bylo trestní stíhání obviněného zastaveno v přípravném řízení bez podání obžaloby, byla-li by jinak dána jeho věcná příslušnost k projednání trestného činu, který je spatřován ve skutku, ohledně něhož bylo trestní stíhání zastaveno. Uvedený názor se odvolává na přiměřené použití stanoviska č. 1/1975 Sb. rozh. tr. Z uvedeného názoru nevyplývá, že by bylo významné, z jakého důvodu bylo trestní stíhání zastaveno.

Uvedené stanovisko č. 1/1975 Sb. rozh. tr. se týkalo rozhodování o návrhu na uložení ochranného dohledu, který podával prokurátor po pravomocném rozhodnutí o vině a trestu. Ochranný dohled tehdy byl jedním z druhů ochranných opatření. Bylo vysloveno, že pokud v původním řízení rozhodoval okresní soud, má o návrhu rozhodnout okresní soud. Pokud o vině a trestu rozhodoval krajský soud, je příslušný i k následnému rozhodnutí o ochranném dohledu. Stanovisko však není nijak odůvodněno.

Z doslovného výkladu pojmu „*trestné činy*, na které zákon stanoví *trest* odnětí svobody, jehož dolní hranice činí nejméně pět let“, by mohlo vyplývat, že v řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně by mělo jít jen o *trestné činy*, nikoli o „činy jinak trestné“, jak je tento pojem použit v § 99 odst. 1 tr. zákoníku v souvislosti s uložení ochranného léčení nepřičetnému pachateli, a současně by mělo jít o uložení *trestu*, nikoli ochranného opatření. Příslušnost krajského soudu by tak nebyla dána, pokud by se rozhodovalo o uložení ochranného léčení nepřičetnému pachateli. Domnívám se, že tento výklad by byl příliš úzký a formalistický.

Podle § 36 tr. zákoníku trestními sankcemi jsou tresty a ochranná opatření. Některé druhy ochranných opatření jsou svými dopady do práv a svobod pachatele srovnatelné s účinky trestů, např. ochranné léčení v ústavní formě je spojeno s omezením svobody pohybu podobně jako trest odnětí svobody.

Rozhodnutí o trestu je závislé na právním závěru, že skutek, který obviněný spáchal, je určitým trestným činem. Součástí tohoto posouzení je i závěr o přičetnosti pachatele. Podobně rozhodnutí o uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku zahrnuje posouzení, zda spáchaný skutek vykazuje znaky skutkové podstaty určitého trestného činu, soud přitom činí závěr o nepřičetnosti pachatele. V dané věci Městský soud v Brně uložení ochranného léčení podložil závěrem, že se obviněný dopustil činu, který byl právně posouzen jako zločin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, přičemž obviněný byl v době činu nepřičetný. V případě ukládání trestu by závěr o stejném trestném činu učinil Krajský soud v Brně, ale v podstatě pouze s tím rozdílem, že obviněný nebyl nepřičetný.

Je na místě poukázat na stanovení příslušnosti podle § 17 odst. 2 tr. řádu. Krajský soud koná v prvním stupni řízení též o trestném činu opilství v případě, že čin jinak trestný, jehož se dopustil pachatel ve stavu nepřičetnosti, který si zaviněně přivodil, naplňuje znaky skutkové podstaty některého z trestných činů, u nichž je stanovena příslušnost krajského soudu podle odstavce 1. Závěr o trestném činu opilství je v tomto případě - stejně jako při rozhodování o uložení ochranného léčení nepřičetnému pachateli podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku - podmíněn právním závěrem, že pachatel se dopustil činu, který naplňuje znaky skutkové podstaty některého z trestných činů, u nichž je stanovena příslušnost krajského soudu.

Také je nutno vzít do úvahy případy, ve kterých jde o trestné činy uvedené v § 17 odst. 1 věty první tr. řádu a v nichž je v prvním stupni věcně příslušný krajský soud, který v konkrétním řízení rozhoduje o vině, ukládá trest a také ochranné léčení podle § 99 odst. 2 tr. zákoníku plně přičetnému pachateli, popř. rozhoduje o vině, upouští od potrestání a ukládá ochranné léčení podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku (§ 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 tr. zákoníku) pachateli, který trestný čin spáchal ve stavu zmenšené přičetnosti.

Neshledávám věcný důvod, aby rozhodování o trestních sankcích u určité skupiny protiprávních činů, které je založeno na posuzování stejného okruhu hmotně právních otázek, bylo rozděleno mezi soudy různých stupňů. Naopak se zdá, že je žádoucí, aby rozhodování o trestních sankcích za spáchání všech protiprávních činů určité kategorie bylo soustředěno u jednoho stupně soudů bez ohledu na druh trestní sankce, která má být v konkrétním řízení uložena. Kritérium dolní hranice trestu odnětí svobody v § 17 odst. 1 věty první tr. řádu nemá jen ten význam, že obviněnému v konkrétním řízení - na základě podané obžaloby - hrozí trest s určitou minimální výměrou, takže by se toto kritérium věcné příslušnosti krajského soudu neuplatnilo v řízení o samostatně podaném návrhu státního zástupce na uložení ochranného léčení nepřičetnému pachateli, jehož trestní stíhání bylo v přípravném řízení zastaveno podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. řádu, ale dolní hranice trestu odnětí svobody je tu zejména vyjádřením vyšší typové závažnosti určitého okruhu protiprávních činů, která je srovnatelná u trestných činů (spáchaných přičetným pachatelem) i činů jinak trestných (spáchaných nepřičetným pachatelem).

V dané kauze navíc byly splněny podmínky obligatorního uložení ochranného léčení ve smyslu § 99 odst. 1 tr. zákoníku, neboť obviněný A. K., tedy pachatel činu jinak trestného, není trestně odpovědný pro nepřičetnost a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný, jak bylo správně dovozeno z opatřeného znaleckého posudku. Skutečnost, že pachatel v době činu trpěl duševní chorobou, která mohla vyvolat stav, ve kterém pachatel trestný čin spáchal, jak má na mysli § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, není již za daného zjištěného stavu podstatná. Citované ustanovení je k § 99 odst. 1 tr. zákoníku subsidiární.

Závěrem je nutné zopakovat a upozornit, že pro uložení ochranného léčení obviněnému podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku jsou splněny zákonné podmínky, když obviněný A. K. není trestně odpovědný pro nepřičetnost a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný. Od toho se odvíjí také závěrečný návrh, aby Nejvyšší soud rozhodl sám a nedošlo tak k propuštění obviněného.

Ze shora uvedených důvodů **navrhují**, aby Nejvyšší soud České republiky

1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29.7.2014 sp. zn. 8 To 278/2014, jakož i usnesením Městského soudu v Brně ze dne 12.6.2014 sp. zn. 9 Nt 52/2014, byl porušen zákon v ustanovení § 17 odst. 1 věty první tr. řádu, § 99 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, v § 147 odst. 1 tr. řádu a § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu.

2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení Městského soudu v Brně ze dne 12.6.2014, sp. zn. 9 Nt 52/2014, a dále pak usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29.7.2014, sp. zn. 8 To 278/2014, zrušil a zrušil i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

3) a dále podle § 271 odst. 1 tr. řádu sám rozhodl tak, že obviněnému A. K. uloží podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku ochranné léčení psychiatrické v ústavní formě.